

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2637 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2637 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVI.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23. ILL. TOREK, 15. FEBRUARJA (FEB. 15), 1944

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 32

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

NEMŠKI NAPADI POD RIMOM USTAVLJENI

Rusi počistili vse ozemlje na vzhodni strani jezera Peipusa ob meji Estonije v prodiranju proti Pskovu, železniškemu centru. Armada generala Govorova prodrla 50 milj daleč in zasedla čez 500 naselbin.—Iniciativa v operacijah proti nemški sili na fronti pod Rimom v zavezniških rokah. Ameriške čete zasedle več strateških višin pri Cassinu.—Zavezniški vrhli čez 500 ton bomb na Rabaul, japonsko bazo

Neapel, Italija, 14. febr.—Cela vrsta strahovitih in vztrajnih nemških napadov na obrežju v bližini Rima, ki so se začeli 3. t. m., je danes vsaj začasno prenehala. Danes je gotovo, da zavezniški ne samo obdrže zasedeno ozemlje med Anziom in Neptunom, temveč bodo vsak čas v stanju obnoviti ofenzivno gibanje in prodiranje proti Rimu. Ojačanja v moštvo in tankih ter težkih topov prihajajo Američanom in Angležem nepretrgoma. Nemci so svoje besne napade drago plačali s silnimi izgubami.

London, 14. febr.—Ruske čete so popolnoma počistile ozemlje na vzhodni strani jezera Peipusa, ki tvori mejo Estonije, in prodrle do točke, ki je oddaljena samo 45 milj od Pskova, železniškega centra, odkoder drže proge v severozapadno Rusijo, poroča Moskva.

Poveljnik ruske armade na tej fronti je general Legnid A. Govorov. Ta je v zadnjih petih dneh prodrla 50 milj daleč od omenjenem jezeru in okupirala čez 500 naselbin.

Naznanilo, da se ruske kolone vate proti Pskovu, kjer se odpirajo pot v Estonijo in Latvijo, je sledila Stalinovemu poročilu, da so Rusi okupirali Lugo, križišče železnice Leningrad-Pskov-Varšava, 80 milj severovzhodno od Pskova, in Ostrovo, strateško mesto na skrajni južni konici jezera Peipusa. To je oddaljeno samo enajst milj od estonske meje.

Na ukrajinski fronti so Rusi zasedli nadaljnja štiri mesta v bližini Korsuna, kjer se nahajajo ostanki razbite nemške armade, ki je šla čez 100.000 vojakov. Ti ostanki se nahajajo na osem milj dolgemu pasu ozemlja med Korsunom in Sotnikom. Slednje mesto je prišlo v ruske roke po ljutih bitki, v kateri je padlo več tisoč sovražnikov.

Moskva poroča, da so bili nemški protinaskoki na ruske pozicije pri Zvenigorodki, 27 milj južnovzhodno od Korsuna, odbiti in sovražnik vržen nazaj z velikimi izgubami.

Nemško poveljstvo je priznalo, da ruska armada pod poveljstvom generala Nikolaja F. Vlutina naskakuje nemške pozicije pri Dubnu, Poljaka, 83 milj severovzhodno od Lvova, nacistične vojaške trdnjave. Če bodo Rusi zdobili te pozicije, bodo Nemci odrezani od glavne zalagalne črte, ki drži do ozemlja ob krivini Dnjepra.

Druge ruske armade se bližajo Pskovu z južne strani. Ena prodira proti Latviji od novozakonskega sektorja in ograja nemško oboroženo silo med Starajo Ruso in Ilmenskim jezerom. Ta je že deloma obkrožena in v nevarnosti uničenja.

Zavezniški stan v Alžiru, 14. febr.—Iniciativa v operacijah pri Anziju na južni strani Rima je spet v zavezniških rokah. Nemško poveljstvo je zagnalo močno silo v bitke, da iztrga mostišča iz zavezniških rok.

Pozorišče najbolj vročih bitk je pri Carrocetu. Glavni stan zavezniške sile poroča, da je položaj zadovoljiv. Zavezniški poveljniki izražajo upanje, da bodo guracije rezultirale v porazi sovražnika in zavezniški okupaciji Rima.

Bojna letala in bombniki podpirajo operacije zavezniške sile na kopnem proti sovražniku z metanjem bomb na nemške vojaške koncentracije in komunikacijske zveze. Nemški napadi s tanki na zavezniške pozicije pri Carrocetu so bili odbiti. Zavezniške bojne ladje so šle v akcijo in bombardirale so nemške postojanke na obrežju.

Ameriške čete so zasedle več strateških točk pri Cassinu na drugem koncu italijanske fronte. Ljute bitke za posest višin pri Cassinu se nadaljujejo. Britske čete na fronti ob reki Garigliani, zapadno od Cassina, so odbile nemške napade na svoje pozicije.

Ameriška bojna letala in bombniki so bombardirali nemške komunikacijske zveze pri Campolenu, Cisterni in Cecchini ter letališča pri Fabricu, 20 milj nad Rimom. Bombe, katere so vrhli, so razbile več objektov in zanetile požare.

Zavezniški stan na Pacifiku, 14. febr.—Zavezniški letalci so ponovno bombardirali Rabaul, japonsko mornarično in letalsko bazo na Novi Britaniji, poroča glavni stan generala Douglasa MacArthurja. Vrhli so 134 ton zažigalnih in razstrelivnih bomb na to bazo, ki so povzročile ogromno škodo.

To je bil že tretji bombni napad na Rabaul in čez 500 ton bomb na japonsko bazo.

Drugi roji zavezniških letal so metali bombe na japonske pozicije na otokih Kendari, Celebes, Vanapope, Tobera in Vanakana na ter na japonske ladje pri Simpsonu. Bombe so potopile šest ladij, osem pa poškodovale.

Vladni odbor kaznoval unijo ADF

Spor z mednarodno zvezo strojnikov

Philadelphia, 14. febr.—Tukajšnja podružnica vojnega delavskega odbora je kaznovala unijo Ameriške delavske federacije, ker ni podvzela akcije glede končanja stavke v tovarnah Yale & Towne Mfg. Co. v novembru preteklega leta.

Prizadeta je mednarodna zveza strojnikov. V sporu med njo in omenjeno kompanijo je odbor omejil vzdrževanje članstva samo na one delavce, ki se pismeno obvezujejo, da hočejo ostati člani zveze.

Odbor je preklical starostne pravice in druge privilegije uradnikom zveze strojnikov in članom odborov. V izjavi pravi, da bodo sledile dodatne kazni v slučaju nove stavke, ki bi ustavila produkcijo.

Predsedniške volitve na Kostariki

San Jose, Kostarika, 14. febr.—Včeraj so se vršile predsedniške volitve po vroči volilni kampanji. Kandidata za predsednika sta Leon Cortes Castro in Teodoro Picado. Rezultat volitev še ni znan.

Peter se sestal z zaupnikom Tita

Partizani zasedli važno mesto v Bosni

London, 14. febr.—Jugoslovanski kralj Peter se je pred dvema tednoma sestal z reprezentantom maršala Tita, poveljnika jugoslovanske osvobodilne armade, nekje v Italiji, se doznava. Sestanek je bil aranžiran z namenom, da se razčisti politična situacija v Jugoslaviji.

Trdi se, da je kralj Peter skušal končati civilno vojno med Titovimi partizani in Mihajlovičevimi četniki, da si ugleda pot za povratek v Jugoslavijo po končanju vojne, a ni uspel. Doznava se, da je reprezentant maršala Tita zahteval od kralja priznanje partizanskega režima, kateremu načelujeta Tito in dr. Ivan Ribar, in razpust jugoslovanske ubežne vlade v Kairu.

Rezultat konference ni znan, toda mnenje prevladuje, da se je izjalovila, ker so voditelji osvobodilnega gibanja ponovno napadli kralja in ubežno vlado.

Partizanske čete so v operacijah na osmih frontah, da ustavijo novo nemško ofenzivo, okupirali Morovic, utrjeno mesto v Bosni, v bližini železnice Beograd-Zagreb. Partizani so tudi zdrobili nemško kolono tisoč vojakov pri Zlobinju.

Morovic leži sto milj severozapadno od Beograda in pet milj od železnice, po kateri dobiva nemška oborožena sila orožje, strelivo in druge potrebščine. Partizani so porazili Nemce tudi v bitki pri Gorskem Kotarju.

Ruske bombe padale na švedsko ozemlje

London, 14. febr.—Nemška a. časniska agencija DNB poroča, da so ruski letalci bombardirali severno Finsko in da je nekaj bomb padlo na švedsko ozemlje. Tarča bomb so bili finski krajji v dolini ob reki Torniji.

SPOR MED RUSI-JO IN POLJSKO SE POOSTRIL

Moskva naznanila ustanovitev narodnega sveta

PRAVDA NAPADLA POLJSKO VLADO

London, 14. febr.—Radio Moskva je naznanil, da je Zveza poljskih rodoljubov ustanovila narodni svet v notranjosti Poljske, kar dokazuje poostritev konflikta med sovjetsko Rusijo in poljsko ubežno vlado v Londonu.

"Narodni svet je bil formiran na Poljskem," se glasi naznanilo. "Ta je že na delu, da zedini vse poljske grupe, pospeši poraz Nemčije in osvoboditev Poljske. Svet tvori reprezentantje poljske kmečke stranke, poljskih socialistov, poljske delavske stranke in drugih demokratičnih grup."

Svet je že objavil manifest, v katerem je orisal svoje cilje in namene. Glavni namen je odločna borba za popolno osvoboditev in prerodenje poljske republike.

"Ustanovitev sveta je korak naprej v prizadevanjih za konsolidacijo vseh elementov znatnej Poljske," pravi manifest. "Le zedinjenje teh elementov bo preprečilo popolno razdejvanje Poljske in uničenje poljskega naroda po Nemcih."

Predsednica Zveze poljskih rodoljubov je Wanda Wasilevskaja, katere mož, Aleksander Kornejčuk, je bil nedavno imenovan za zunanjega komisarja sovjetske Ukrajine.

Moskva, 14. febr.—Pravda, glasilo komunistične stranke, je objavila uvodnik z naslovom "Lažnjive besede o prijateljstvu zakrivajo sovražne aktivnosti poljske ubežne vlade," ki pravi med drugim, "da vojna ne bo čakala na poljske državnike, da ti zavzamejo realistično stališče z ozirom na svetovno situacijo." Uvodnik očita poljski vladi, da sodeluje z naciji, kar potrjuje dokumentarna evidenca od podtalnih poljskih organizacij. Edino Poljaki, ki se bore na strani ruske armade proti Nemcem, so pravi rodoljubi. Sovjetska Rusija smatra poljsko ubežno vlado za svojo sovražnico.

Browder za izvolitev Roosevelta

Unija CIO zagotovila podporo predsedniku

Boston, Mass., 14. febr.—Earl Browder, tajnik komunistične stranke, je apeliral na ameriške volilce, naj ponovno izvolijo Roosevelta za predsednika Združenih držav, če hočejo, da bo uveljavljen program, sprejet na konferenci v Teheranu, Perziji. Uveljavljenje tega programa bo garantiralo svetu varnost po zavezniški zmagi in mir v povojni dobi.

"Dolžnost vseh ameriških patriotov je, da ponovno izvolijo Roosevelta za predsednika," je rekel Browder. "Amerika ga še vedno potrebuje kot voditelja." Browder je dalje rekel, da morajo Američani brez razlike strankarskega pripadništva zagotoviti Roosevelta vnaprej, da bodo podpirali njegovo politiko in vojna prizadevanja. Če bodo to storili, bo ponovna izvolitev za predsednika zagotovljena.

Chicago, 14. febr.—Eksekutivni odbor mednarodne unije pristaniščnih in skladiščnih delavcev, včlanjene v Kongresu industrijskih organizacij, je zaključil svojo sejo v hotelu Hamilton z apelom na Roosevelta, naj kandidira za četrti termin. Seji, ki je trajala tri dni, je predsedoval Harry Bridges, predsednik unije.

Odbor je prevzel vodstvo politične akcije in zaključil, da vsak član unije plača dolar v sklad odbora CIO za politično akcijo, čigar načelnik je Sidney Hillman, predsednik unije Amalgamated Clothing Workers. Uradniki unije so bili instruirani, naj sodelujejo z drugimi unijami CIO v kampanji, da se uveljavi druga pored pravice, katerega je objavil predsednik Roosevelt.

Neodvisne unije preklicale stavko

Fall River, Mass., 14. febr.—Voditelji treh neodvisnih unij tekstilnih delavcev so preklicali stavko v sedmih tukajšnjih tekstilnih tovarnah, katere je prevzel vojni departman na podlagi Rooseveltove odredbe. Spor, ki je provociral stavko pred dva meseca, ni izravnal.

sija smatra poljsko ubežno vlado za svojo sovražnico.

Domače vesti

Obiski in posravniki

Chicago.—Mary Supancic in njena hči Ethel iz Fleminga, Kans., ter Albina Goffoy iz Scammona, Kans., so 10. t. m. obiskale gl. urad SNPJ v družbi Toneta in Madeleine Supancic iz Chicaga.

Vest z zapada

Enumclaw, Wash.—Pred kratkim je tukaj naglo umrla Frances Gore, stara 81 let. Zapuščala hčer Fannie Ramšak, štiri vnuke, dva pravnuka, brata in dve sestri.

Is Clevelanda

Cleveland.—Dne 11. t. m. je naglo za srčno kapjo umrla Mary Grozde Burger, roj. Česnovar, stara 53 let in doma iz Studenca. V Ameriki je bila 30 let in zapuščala moža, dva sinova (oba pri stricu Samu), vnuka, teto in tri pastorko.

Is Minnesote

Duluth, Minn.—V tukajšnji bolnišnici St. Mary's je dobro prestala operacijo rojakinja Šterk iz West Dulutha.

Nova ofenziva proti Japoncem

Vrhli se bo na kopnem in v zraku

Cungking, Kitajska, 14. febr.—General Joseph W. Stilwell, poveljnik ameriške oborožene sile v Burmi, Indiji in na Kitajskem, je naznanil priprave za veliko zavezniško ofenzivo v zraku in na kopnem v notranjosti Kitajske. Ta se bo pričela istočasno s ameriškim prodiranjem preko Pacifika v smeri kitajskega obrežja.

Stilwell je naglasil, da njegova sila potrebuje več orožja in bojne opreme za učinkovito ofenzivo proti Japoncem. Izjavo je podal po naznanilu admirala Nimitza, vrhovnega poveljnika ameriške bojne mornarice na Pacifiku, da bodo mobilizirana vsa sredstva za učinkovite operacije pomorske in letalske sile proti sovražniku. Ameriška bojna letala in bombniki bodo lahko bombardirali japonska mesta z baz na Kitajskem.

Nimitz je dalje rekel, da ameriška bojna mornarica bo prodirala naprej preko Pacifika, zloмила japonsko blokado in izkrcala čete na Kitajskem. Letalski promet izkazuje nove uspehe in nadaljnji se obetajo.

Sedaj je bila razkrita gradnja letalskih baz na Kitajskem, ki bodo igrala veliko vlogo v naprednih operacijah proti japonski oboroženi sili in napadih na japonska mesta.

Premirje med grškimi gerilci

Skupna borba proti nemški sili

Kairo, Egipt, 14. febr.—Premirje med grupami grških gerilcev je bilo uradno naznanjeno. Dve vodilni skupini sta se klestili med seboj v civilni vojni, podžgani po nemški okupacijski sili.

Premirje je bilo doseženo s posredovanjem grške ubežne vlade v Kairu in zavezniškega glavnega stana na Srednjem vzhodu. Polkovnik Napoleon Zervas, vodja gerilske grupe ELIAS, vojaški častnik z velikimi sposobnostmi, je s sodelovanjem drugih gerilskih skupin formiral enotno organizacijo, ki bo nadaljevala boj proti nemški okupacijski sili.

Druga vodilna gerilska grupa je EDDES. Ta je organizirala močno podtalno gibanje. Polkovnik Zervas vodi opozicijo proti povratku kralja Jurija v Grčijo.

FINSKI SOCIALISTI PREDLAGAJO KONEC VOJNE

Rusija predložila mirovne pogoje finski vladi

IZPRAZNITEV HELSINKA ODREJENA

Stockholm, Švedska, 14. febr.—Finska stranka socialistnih demokratov je začela pritiskati na vlado, naj se takoj prične pogajati s sovjetsko Rusijo glede sklenitve miru. Ta je najmočnejša finska stranka in ima 80 izmed 200 sedežev v parlamentu.

Trije finski voditelji, med temi dr. Juhu Paasikivi, "odposlanec miru," so dospeli v Stockholm. Svet zdaj pričakuje konkretnega znamenja od Finske, ali se je odločila za sklenitev miru in sporazuma s sovjetsko Rusijo ali ne.

Voditelji socialistnih demokratov so se sestali na seji zadnji petek, na kateri so razpravljali o situaciji. Sprejet je bil sklep, da člani stranke v parlamentu in kabinetu store vse, kar morejo, da vlada vpraša Moskvo za mirovne pogoje.

Govorice, da je dr. Paasikivi navezal stike z Moskvo, se vzdržujejo. On uživa zaupanje pri Rusih in je sklenil z njimi pogodbo, ki je rezultirala v končanju sovražnosti med sovjetsko Finsko v prvi vojni l. 1940.

(Poročilo španske časniške agencije iz Berlina izraža dvom nemških krogov, da bi se mogla Finska dolgo ustavljati zavezniškemu pritisku za sklenitev miru s sovjetsko Rusijo. To trdi, da je svarilo ameriškega državnega tajnika Hulla Finski, naj se umakne iz vojne, dokler je čas, naredilo globok vtisk v Helsinku.)

Finske avtoritete so odredile evakuacijo glavnega mesta po ruskem bombnem napadu. V Stockholm dospelo poročilo pravi, da je že čez 100.000 žensk in otrok zapustilo mesto.

London, 14. febr.—Nepotrjeno poročilo iz Stockholma pravi, da je Rusija predložila mirovne pogoje finski vladi. Ti so:

Brezpogojna kapitulacija, kateri naj sledi ruska okupacija vseh glavnih finskih mest in železniških središč.

Vse finske mornarične in letalske baze morajo biti na razpolago Rusiji. Finska mora razorožiti svojo silo in izročiti vse orožje in opremo Rusom.

Finska mora dati garancije, da nemške čete na severu ne bodo pobegnile.

Neznatna preureditev meje v pokrajini Sallaji in južnovzhodni Kareliji, drugače pa meja, začrtana l. 1940, ostane.

Socialist postal član Badoglijeve vlade

Neapel, Italija, 14. febr.—Maršal Pietro Badoglio je imenoval Dina Philippona, bivšega socialističnega poslanca, za člana svoje vlade. Slednji je bil prominenten protifašist v dobi po umoru socialističnega poslanca Giacomina Matteotija. Mussolini je izgnal Philippona na neki otok, kjer je bil zaprt več let.

Ustanovitev židovske armade v Angliji

London, 14. febr.—Predlog za ustanovitev židovske armade, katero naj bi tvorili prostovoljci, ki niso podvrženi vojaški službi, pride pred parlament. Avtor predloga je laborist John D. Mack, ki je bil nedavno izvoljen za poslanca pri volitvah v distriktu Newcastle-on-the-Lyme.

Vai na vlak politične akcije!

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE

JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za celo leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$8.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$8.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik z listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

Iz mladih let—III

Sheldon, Wis. — Naj povem, kako sem bil obsojen na šest mesecev ječe, potem pa so mi znižali kazno na tri mesece, ker prej še nisem bil kaznovan. Na semenj sem gnal kravo, toda je nisem prodal. Potem je prišel kupec na dom in jo kupil, kmalu potem pa prodal drugemu. Krava je telila in ker ni šlo vse po sreči, so poslali po konjedereca narpesto po živinozdravnika in krava je poginila. Seveda so bile vse tri stranke skupaj, ko je bila raztelesena. Konjederec je zahteval, da jo pregleda živinozdravnik predno jo vzame. Res jo pregleda in vsi organi so bili zdravi, le kô je telila, se je zastripila.

Sledi tožba in živinozdravnik poroča, kako je bilo. Izgubila je tretja stranka. Tisti, ki je tožbo izgubil, je potem najel zvitega advokata in nastala je pravda, ki je stala za tri krave. Ta advokat je trdil, da je bilo tele ubito v kravi in da sem jaz kriv. Zmagal je tožilec. Mojster je rekel, da bom moral jaz plačati, ali moj oče.

Prej nisem mislil, da so taki ljudje na svetu. Mislim, da bo pravica upoštevana, toda na sodniji je bila pomandrana. Vse priče so prisegle, kakor tudi jaz, da bom govoril resnico. Jaz sem govoril po pravici in zato sem bil obsojen. Noben onih, s katerimi smo skupaj na semenji gonili, ni mogel povedati, da bi bil jaz kravo pretepal in teleta ubil. Toda neki človek je pričal, da je videl fanta, ki je kravo pretepal. Ker ni bilo nobene direktne priče proti meni, je bilo moje ime omenjeno, da preiščejo, ako je takšen in takšen fant gnal kravo. Takrat se je za tisti orožnik, o katerem sem že pisal, maščeval nad menoj in pričal proti meni. Župan je sicer cerer podal izjavo meni v prilog, toda vseeno ni nič pomagalo. Hočeš, nočeš, moraš biti kriv.

Preteklo je dve leti mojega kovaškega učenja in moral sem v ječo v Novo mesto za tri mesece. Mislim, da bo slabše kot je bilo skozi dve leti pri mojustru, toda v ječi je bilo 50% boljše. Pravili so, kako sem "zleht", ampak v ječi so bili pravi hudiki. Kar nas je bilo pod 20 letom, nismo bili poslani ven na delo; le v ječi smo čistili in vrtove oddevali, vsak dan pa v šolo, kjer smo se učili različnih stvari. Nekaj je bilo nepismenih in so se naučili pisati in brati. Učili so nas usmiljeni bratje, od katerih so bili nekateri pravi humoristi. Le prekratek čas smo imeli, samo dve uri šole na dan. Za čitanje smo imeli na razpolago razne knjige.

Bilo nas je 30 do 33 v eni sobi (nekaj je bila tam vojašnica). Neki bolj star jetnik je bil za nadzornika, ki je pazil na nas, ali pazniku nas ni naznanil, čeprav se nismo držali predpisov. Klicali smo ga "oče". Hrana je bila srednja, ob nedeljah in praznikih meso; dobili smo jo dva-

krat na dan: ob 6. zjutraj in ob 11. dopoldne, za večerjo pa metlo, da smo sobo pometli. Nekateri pazniki so bili zelo surovi, nekateri pa dobri. Ako kaznjencec ni ubogal, kar mu je paznik rekel, je bil revež. Naznanil ga je ječarju in on ga je kaznoval, bodisi s postom, trdim ležiščem ali pa tudi temnico. Zадnja kaznen je bila majhna—24 ur v temi in dobil si samo vodo in majhen kos kruha, ležal si pa na golih deskah. Več kot 24 ur ni bil nihče v temnici, čeprav je dobil več kazni, a so ga na svetlo poslali za par dni, potem pa zopet v temnico za 24 ur.

Odslužil sem že polovico kazni, ko so prignali v ječo nekega fanta, ki ni hotel nič ubogati. Dejal je, da ni ubogal očeta in teta in trdo ležišče, a še ni ubogal; potem je dobil teden dni temnice. Po 24 urah je prosil, naj mu kazno suspendirajo, ali vso je moral odslužiti, potem pa je bil dober.

Lazje ni bilo v ječi, le skočice so bile. Imeli smo zmiraj čisto, tudi pod pomet; pljuvanje na pod je bilo prepovedano. Težko je bilo za kadilce, ker ni nihče smel imeti tobaka. Večkrat me je kdo prosil, naj mu prinesem ogorke cigaret ali cigar. Podnevi sem bil malokdaj v celici, ker smo čistili tudi druge sobe. Oni, ki so bili v preiskovalnem zaprtju, niso smeli nikamor, le pol ure na izprehod vsak dan. Vodo in drugo, kar so potrebovali, smo jim mi prinesli.

Ko smo nekega dne čistili skladišče, zagledamo kovčeg, na njem prilepljen listek z naslovom: New York, Havre—Franci. Več nisem videl, ker smo bili poklicani k menaži ob 11. uri, popoldne smo bili pa v šoli. Ko sem drugi dan pospravil v celici, kjer je bil tisti Franci, sem skušal kaj izvedeti o Ameriki, kajti sem slišal, da se tukaj dolarji kar za platom pobirajo. Toda več nisem mogel od njega izvedeti kot to, da je bil v Ameriki. Paznik me je klical in govorjenje tudi ni bilo dovoljeno.

Vprašal sem paznika, zakaj ima tisti Franci okove na nogah. Rekel je, da je ušel iz stare jetnišnice (leto sem pozabil) in še trije cigani; pravi, da tiste ga tam zvraven so ujeli, dveh pa še ne. Rekel je, da se je Franci norčeval iz vaških orožnikov, češ, zdaj sem v Ameriki in pišite me v... Ko so ga izvohalo po pismu, kje je, je avstrijska vlada poslala detektiva v Ameriko, ki ga je privedel nazaj. Vprašam, kaj je zakrivil. Osumljen je umora svoje žene. Na porotni obravnavi mu zločina niso mogli dokazati, toda izpustili ga niso iz ječe. Tisti cigan (pisal se je Huderovci) je bil pa obsojen v dosmrtno ječo radi roparskega umora. On je trdil, da je nedolžen, da sta kriva njegova tovariša.

Kdor ni smel iz celice, a je bil strasten kadilec, je bil najbolj prizadet. Kdor je kdaj dobil to-

bak, so si ga delili in je vsakdo dobil svoj delež. Ako je kdo kaj zagrešil, smo bili vsi v tisti sobi kaznovani; dobili smo trdo ležišče ali pa v nedeljo nismo dobili mesa. Če je kdo drugega zatožil, da je bil kaznovan, so mu zvečer vrgli odejo na glavo in ga z jermenom dobro premlatili, da ni nikdar več težil drugega. (Ako bi stari naseljenec iz severozapada opisal življenje v ječi, bi bila gotovo debela knjiga.)

Minili so trije meseci in izpuščen sem bil iz ječe. Bil sem težji tri kilograme in večji dva centimetra. Šel sem nazaj k mojstru in potem so z menoj človeško ravnali; nihče me ni zapostavil, ker so vedeli, da sem bil žrtev razmer. Tisti, ki je pravdo izgubil, je moral v Ameriko, kjer je kopal premog, da mu ni bilo posestvo prodano.

Potem sem opravljal le svoj posel kovaškega vajenca in klicali so me po imenu, pa tudi kakšna lepa stvarca se mi je nasmajala. Čas je malo hitreje tekel in kmalu sem doslužil tri leta in dobil dobro izpričevalo. Potem sem pri tistem mojstru delal še dve leti kot pomočnik. Še eno leto za pomočnika, sem si mislil, potem bom pa sam začel. Ali kako denar prihraniti za orožje? Tisto mi je delalo največje preglavice. V domačem kraju lahko delam več let, toda ne bo nič?

In tako sem šel v Nemčijo, kjer delam par let, toda tudi tam si nisem mogel toliko prihraniti, da bi začel obrt na svojo roko. Prišel sem misliti na Ameriko, kjer si jih bom v par letih toliko nagrabil, da se bom lahko vrnil domov bogat, si postavil lep hišo in drugo, kar bom potreboval, dobil kako Urško ali Micko in bova kovala. Tisti račun mi je menda pozobal petelin, kakor nekemu kmetu. On je imel delavce, toda ker ni znal računati, je za vsak groš, ki ga je izplačal, dal na stran koruzno zrno. Potem pa pride petelin in mu pozoblje koruzo. Tako ni vedel, pri čem je. (Se nadaljuje.)

Anton Divjak.

Po 23 letih v Chicagu — IX

Cleveland.—V Cleveland smo prišli ob 5:30 popoldne. Dan je mrzel, toda solnčen, ko grem s postaje do poulične, da se odpeljem domov. Precej let je že, odkar se nisem vozil s poulično iz mesta. Sedaj sem to storil, ker prvič je danes malo gasolina, drugi pa tudi ni nihče mogel priti po mene na postajo. Sinko je v šoli, žena v trgovini. Nekam čudno sem se počutil, ko sem se vozil na poulični. Spomnil sem se na čase, ko smo se vedno tako vozili in kakor se tudi danes vozijo tisoči na delo in z dela. Ogledujem si st. clairsko okolico, katere drugače nimam prilike videti. Kara je bila kmalu polna delavcev in drugih iz uradov, ki so šli domov po dovršenem delu.

"Waterloo and 152nd," pravi sprevoznik. Torej sem zopet doma. Stečem najprvo v trgovino, pozdravim ženo in ji rečem "home, sweet home!", ona pa se mi nasmeje. Vprašam jo, kako je vodila trgovino v moji odsotnosti. Pove mi, da je vse dobro, pokaže došo pošto pa to in ono in me vpraša, ali bom

Ruški topniški oddelek v akciji na ukrajinski fronti.

ostal v trgovini, ona pa gre domov, da pripravi kaj za večerjo, ker sem gotovo lačen. Povem ji, da lačen ravno nisem, prišel pa sem domov skoraj suh kot poper. Smeje se mi in pravi, zakaj nisi več vzel s sabo ali pa jo poklical, da bi mi poslala. Ni bilo treba, saj zdaj sem itak doma. Ampak v zadregi sem le bil v Pullmanu, ko so drugi pili, jaz pa sem moral le gledati, dasi mi ni za pijačo. Pravi mi, naj kmalu zaprem trgovino in pridem domov. Dobro. Pregledam korespondenco in drugo po trgovini, če je vse v redu in se odpravim proti domu.

Ko pridem domov, me pozdravijo otroci in se mi smejejo, ko jim mama pove, da sem imel smola, ker nisem več dovolj denarja s seboj. Tako je bila torej moja štiridnevna odsotnost od doma končana. Po 23 letih sem bil torej zopet enkrat v Chicagu. Tudi zdaj ne bi šel tja, da se ni vršilo zbiranje Sansa. Ta kratka sprememba "zraka" mi je prav prišla. Edino nekaj dela je zaostalo in tega bo treba zdaj po večerji izvršiti.

Najprvo seveda glede Sansove seje, ki bi se morala vršiti tisti večer, ko sem šel v Chicagu. Opozoril sem Barbiča, predsednika naše podružnice, da imajo lahko sejo vseeno brez mene in zapisnik lahko vodi kdo drugi. Pa mi pravi, kaj hočejo s sejo, če ne bo mene zraven in sugestija, da jo preložimo. Meni je vseeno. Torej dobro, bomo imeli sejo teden pozneje, ko se vrnem iz Chicaga. Seja je bila potrebna že radi našega sklepa, da privedemo šod v februarju, toda določiti moramo še dan.

Če bom šel še kdaj v Chicagu, si bom vzel več časa in si mesto bolje ogledal. Tudi bi bilo več časa za pogovor z našimi člani. Srečal sem se s številnimi, toda ni bilo časa, da bi se kaj več pogovorili. Na primer z našo aktivno članico Mary Udovich, ki je bila posebno agilna v zadnjih dveh kampanjah pri nabiranju novih članov. Če se ne motim, je v predzadnji kampanji odnesla drugo nagrado in pridobila v jednoto tudi pisatelja Louisa Adamiča. Žal, da ni bilo prilike za daljše pogovore. Le pozdrav, par besed in stisnjenje roke, to je bilo vse. Torej upam, da se še kdaj vidimo v Chicagu. Mislim, da se bo doma brez mene vse podrlo, pa je šlo glado od rok.

Sedaj pa na delo na naše razne aktivnosti — za Sans, JPO-SS in društvo V boj 53 SNPJ.

Končno pozdrav vsem, s katerimi sem se srečal. Hvala bratu Cainkarju in Godini za razkazanje poslopja SNPJ, Vidrovim za nedeljski večer, prav tako Molku in Charlesu Pogorelcu za spremstvo. Človek se med njimi res počuti kot med brati.

Razpravljali smo o vseh vprašanih inteligentno, čeprav se mogoče v vsem ne strinjamo.

Onim, ki so me vprašali glede Mermoljeve hčerke Stefie, to je o hčerki moje sestre, naj povem še to, da je še vedno v Clevelandski kliniki, kjer se bori s smrtno že več tednov. Čudimo se vsi, kaj jo drži pri življenju. Žalostno, ker je tako mlado življenje zadela tako kruta bolezen. Njeno trpljenje je grozno, poleg pa še trpe sorodniki. Od njene smrtne postelje se je moral posloviti njen brat dr. Boris Mermolja. V svojem zadnjem pismu pravi, da bo moral naprej, toda ne ve kam. Ve le toliko, da grede preko morja. Tako se igra usoda s človekom. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete.

J. F. Durn.

Nekoliko o lovcih

West Middlesex, Pa. — Kasno je že, vendar se oglasim na priložnost drugih, ki me vprašujejo, zakaj ne poročam o lovskega poteku. V enakem tonu sem dobil tudi par pismen, naj poročam, kakšna je bila lovska sreča. To nekatero zanima in radi čitajo, ker so sami lovci.

Anton Divjak iz Sheltona, Wis., mi je pisal, da on zajčke kar doma pri hlevu lovi v past. Srnjaki pa da pridejo kar v bližino hiše preko njegove farme, toda on nima streliva zanje in samo mirno gleda za njimi.

Neka rojakinja iz Penne je pisala v Prosveti, da so šli kar trije v družini na srnjake — oče in dva sinova in so se vsi srečno domov vrnili, vsak z enim srnjakom. To je res trojna sreča. In to je vse, kar je. Ako te sreča ne čaka, je pa smola. In take smole je bilo v zadnjih lovskeh sezonah veliko. Ako primerjam naše lovce z njenimi tremi jagri, potem moram reči, da naši imeli smolo in pol.

Tudi zajčji lov je bil zadnji jesen bolj klavren kot prejšnja leta. Dober strelec je dobil svojo kvoto, to je pet zajcev na dan in ne več kot 20 v sezoni, to je od 1. do 27. nov. Kdor je prekoraj več kot pet na dan in če so ga zasačili, je moral drago plačati. Ko si se vračal z lovca, te je "game warden" z državnim policajem kar na cesti ustavil in pregledal tvoj plen. Ako si jih imel čez kvoto, je bila obzoba na mestu — \$10 ali pa še več in mogoče si izgubil še lovske dovoljenje. Mnogo jih je pa odneslo pete po stranskih cestah. In taki so divji lovci.

Pred leti bi bil tudi jaz kmalu prišel v tako zagato. Ko se je naša lovska družba vračala domov, smo videli, da se na cestah vse drenja in da moše postavljajo pregledujejo, koliko in kaj si dobil. Hitro smo obrnili avto na stransko cesto in srečno smo rep odnesli. Takrat me je toliko ostrašilo, da zdajraje manj dobim kot več.

Na lovu na zajce je bilo tudi nekaj nesreč. Mnogo je bilo obstrelnih. V Sharonski bolnišnici sta se nahajala dva lovca. Enemu so šibe oko izbile, da so mu ga morali odstraniti drugemu so pa šibe pobrali v nog. V bližini Pittsburgha se je na zajčjem lovu nekdo zgrudil na tla in umrl. Dobili so ga le drugi dan. Približno tak dogodek je bil tudi na lovu na srnjake. V bližini okraja Warren, Pa., 52-letni Rose Evans 29. nov. popoldne ustrelil velikega srnjaka z devetimi rogi. Z veseljem ga vleče k avtu, tam pa se zgrudil in umrje. Njegova lovska skupina ga je pozneje našla ležečega poleg srnjaka. Omenjen je bil doma v bližini Sharonski ohijski strani.

Ko so se trije šaronski lovci vračali s srnjakega lova brez plena, vendar pa veseli in razjani, je njih avto zdrsnil v obcestni jarek in se je večkrat obrnil. Vsi trije so se dali na nahajali v bolnici v Kanu, Pa. Ampak nški slovenski lovci so se srečno vrnili domov. Bil so tri skupine in vsi so dobili enega rogača. Med srečnimi bil Joe Godina, ki ne pride domov praznih rok. Drugi pa imeli smolo.

Skupina Joe Godina, Joe Shain, Jack Zagar, Anton Biskin in Frank Valentinič so bili emporijskih hribih en teden, veda na hrani in stanovanju v tamkajšnjem farmarju. Slednji dan so bili na lovu, nekoliko hodili in spet sedeli. Pa jim se ki priletni in izkušeni lovec reče: "Fantje, ako boste vi ..."

(Dalje na 3. strani)

Hitlerjeve usodne napake

Ameriški vojaški zvezdnici so dognali—kakor čitamo v nekaterih publikacijah—da se je nacijska Nemčija zapisala porazu v tej vojni proti koncu leta 1940. Nihče ni takrat videl tega poraza. Baš narobe: velika večina nevtralnih opazovalcev je bila v onem času prepričana, da je Hitlerjeva zmaga gotova stvar. Vsa zapadna Evropa je bila na tleh, Italijani so vdrli iz Libije v Egipt in na Anglijo so noč in dan deževalo bombe iz zraka. Ves svet je pričakoval, da nemška armada vsak čas plane čez morsko ožino na Angleško.

Nemška armada pa ni planila tisto usodno jesen čez morsko ožino v Anglijo, niti naslednjo pomlad, niti kasneje. Čas za invazijo in okupacijo Anglije je bil poleti in v jeseni 1940—nikdar kasneje; ta čas pa je Nemčija zamudila in takrat se je zapisala porazu. Zekaj je Nemčija zamudila to dragoceno priliko? Kaj se je zgodilo?

Za nacijsko bojno produkcijo je bil odgovoren Hermann Goering, ki je bil obenem vrhovni šef in maršal letalstva. Njemu je Hitler poveril skrb za vso vojno opremo. Goering je iznajditelj nacijskega "blitza"—bliskovite vojne s silnim učinkom terorja, zato je koncentriral vse surovine na proizvodnjo bombnikov, tankov, trukov, topov, podmornic itd. Bombniki so mu bili najvažnejši. Goering je bil trdno prepričan, da njegovi bombniki odločijo vojno. Takrat je bil nemški bombnik novo in najstrašnejše orožje, ki je pridrevlo kot ptica roparica nad mesto in ga posulo z eksplozivimi med silnim tuljenjem, katero je prebivalcem umrtvilo živce. Teror prve vrste!

Teror je uspel povsod na evropski celini—na Angleškem je pa odpovedal. Do 500 bombnikov je dan za dnevom rušilo London in druga mesta, ampak Angležem niso zmrznili živci; ostali so hladni, medtem pa so mrzlično producirali svoja letala, ne bombnikov, temveč lovce, ki so rušili na tla Hitlerjeve bombnike. Toda angleška produkcija sama ne bi bila nič opravila, če ne bi bila v istem času Amerika poslala svojih letal in svojega orožja ter streliva. Ameriška pomoč je rešila Angleže! Roosevelt je rešil Anglijo!

Tri mesece zaporedoma so nemški bombniki "blitzali" Anglijo, toda Anglija je krepko odbijala "blitz". Pri tem "blitzanju" so pa Nemci streljali silne kozice. Namesto da bi bili koncentrirali letalske napade na angleške industrije, o katerih so dobro vedeli, kje so, so enostavno rušili hiše v upanju, da se bodo Angleži podali pod pritiskom terorja. Angleži se pa niso hoteli podati, pač pa so udarjali z vedno večjim številom svojih lovcev sovražne bombnike in povzročili Nemcem silne izgube. Od septembra 1940 do maja 1941 so Angleži zbili na tla okrog 3000 nemških bombnikov, sami pa so v tem času izgubili 900 letal.

To je prepričalo Hitlerja, da golo "blitzanje" iz zraka ne bo zlomito Anglije. Potrebna je bila invazija z vojaštvom, tanki in topovi! Za invazijo pa Hitler ni imel modernih transportnih ladij! Ko je Goering delal načrt za bojno opremo, je pozabil na ladje! To se jim je posvetilo v glavi v jeseni 1940 in napeli so vse sile, da popravijo zamudo. Zveklili so skupaj vse parnike iz vseh okupiranih pristanišč Evrope, ampak te ladje niso zadostovale za hitro invazijo. Hitler in Goering sta bridko spoznala svojo prvo veliko napako, ko sta računala z zlomom Anglije brez ladij. Takrat sta zapisala Nemčijo porazu, dasi še nista slutila tega. V maju 1941 je prenehal nemški letalski "blitz" nad Anglijo. Anglija je ostala neporažena!—

Drugo veliko napako je storil Hitler, ko je junija 1941 raztrgal pakt s Stalinom in napadel Rusijo. Vse podrobnosti tega strašnega Hitlerjevega kozla bodo znane nekoč po vojni, ampak toliko je znano že danes, da je bil Hitler slabo informiran o sovjetskih zalozah bojne opreme. Stalinu gre kredit za perfektno špijonsko službo, ki je posekala Hitlerjevo. Nacisti so imeli v Rusiji svoje špijone, toda za vsakega nemškega špijona je imel Stalin dva svoja, ki sta nablufala Nemca s popolnoma napačnimi informacijami. Predno je Hitler spoznal, da je bil prevarjen, je bilo že prepozno. Ruske armade so se v redu umikale, dokler niso bile dobro opremljene za ofenzivo—medtem se je na zgodilo nekaj, česar ni Hitler nikdar pričakoval: Amerika in Anglija sta pričeli na debelo zalagati Rusijo z letali in težko bojno opremo. To je Hitlerju prekrizalo vse račune na ruski fronti!

Velika Hitlerjeva napaka je tudi bila, ko je podaril Japonce, naj napadejo Pearl Harbor in provocirajo vojno z Ameriko. Menda je računil, da bo Amerika imela polne roke dela samo z Japonci in bo morala pozabiti na Evropo. Zmotil se je. Amerika je razglasila Nemčijo za svojega glavnega sovražnika in naperila svojo glavno moč napram njemu, docim se je proti Japoncem le branila prvi dve leti vojne. Napad na Japonce je prišel šele potem, ko so Američani lahko začeli ofenzivno bojevanje v Evropi in na Pacifiku.

Hitler se je dalje grdo zmotil, ko je računil, da bo s svojimi podmornicami zaprl morje Ameriki in izoliral Anglijo. Tudi na tem polju je bil tepen—in sicer največ po zaslugi Amerike, katera je z Anglijo vred koncentrirala vse svoje želenje in sredstva na to, da je pometla sovražne podmornice z Atlantika in Severnega morja.

Vse te strategične napake so Hitlerja pokopale, čeprav je leta 1940 že imel zmago v svojih rokah. Najbolj ga je pa polomil s tem, ker je pravočasno pozabil na konstrukcijo ladij za invazijo Anglije. S tem je napravil zmago in svojo—glavo.—I. M.

Ameriški bombnik nad otokom Jalutom v centralnem delu Pacifika.

Sibirskim ekspresom v Mandžurijo

Devet dni že sedim v vlaku. Sibirski ekspres sledi zavojem Angara-reke. Dolina Angare je široka. Tu grade Rusi mrežo vodnih elektrarn, katerih kapaciteta bo prekosila niagarsko elektrarno, ki je bila doslej najmočnejša na svetu.

Lepa je ta pokrajina. Visoke gore, gosto zaraščene z gozdovi. Ob strmih skalnatih stenah grmi naš vlak. Breze, bori, jelke, jeseši in ogromna skladišča lesa drse mimo nas. Včasih vidimo v daljavi, da se dim vali iz gozdov: gozdni požar, ki čisto besni v Sibiriji, ki ne ve, kam z vsem svojim lesom.

V sosednem kupeju se ruski zakonski par zabava z gramofonom. Rusinja ga spremlja z otožnim glasom, ki visoko in melanholično vibrira.

Vlak nas s skrivnostno brzino pelje proti vzhodu, tik ob Bajkalskem jezeru. Desno se neprestano vzpenjajo visoke skalnate stene, ki odmevajo od grmenja vlaka in podvojujejo hrup. Skozi levo okno zagledam široko površino Bajkalskega jezera, ki je sedaj — sredi meseca aprila — še vse pokrito z ledeno skorjo. Zahajajoče sonce daje ledeni pokrajini pomaračno-ruđečo barvo. Pravičeno lepó.

Mala Rusinja je ugotovila, da vem zelo malo o Rusiji. Zato me poučujoče:

"Bajkalsko jezero je tako veliko kakor Belgija, če še ne večje. Njegova površina meri 34.000 km². Ni na svetu sladkovodnega jezera, ki bi dosegalo njegov globino 1520 m! Ogromne množine rib plavajo v njem."

Tu je dvojni železniški tir, toda šele nekaj let sem. Odkar se Japonska širi na azijsko celino, postaja politična bodočnost teh krajev negotova. Rusija utrjuje zveze s svojim središčem. Zato je najprej zgradila dvojni tir. Za hitro premikanje vojske, za rezerve, za transporte municije in provianta. Dvojni tir so začeli graditi od vzhoda proti zapadu, od Vladivostoka proti Moskvi. Kajti nevarnost prihaja od meje, od obale velikega oceana, od otoškega japonskega cesarstva.

Vlak prečka gore in doline proti Verhne-Udinskju in Čiti. Drugi dan popoldne smo v Karmirskij. Od te postaje se odcepi vlak proti jugovzhodu: smer Mandžulji—Čihhar—Harbin. Pravi sibirski ekspres pa vozi dalje proti vzhodu, skozi takozvani Verdun daljnega vzhoda ob Amurju do Vladivostoka, najpomembnejšega ruskega pristanišča ob Tihem oceanu.

Na prvi mandžurski postaji patrolirajo tri vrste vojakov. Dve rumeni sorti in bela. Rumeni so Japonci in mandžurski Kitajci, beli so ruski emigranti, ki so zdaj državljani cesarstva Mandžukuo in ki služijo vladi kot vojaki. Čelade nosijo samo japonski vojaki, drugi imajo čepice. Oboroženi so vsi. Kitajski Mandžulji in ruski Mandžulji nosijo enakozelene rumene uniforme. Japonska je malo bolj blede in rumena.

Mandžulji ni nikako mesto, temveč pravzaprav samo kolodvor. Na eni strani kolodvora je majhna kitajska naselbina, ki

sestoji iz nekaj umazanih bajt; na drugi strani postaje so pa hiše priseljenih ruskih emigrantov. Vsi ljudje žive posredno ali neposredno od železnice. Večinoma so železniški carinski in vojaški uslužbenci. Tristo metrov dalje so barake za obmejno vojaštvo. Utrdba. V jutranji sabi plapolata zastavi Japonske in Mandžukua.

Najočitnejša posebnost novega cesarstva Mandžukuo je, da te venomer sprašujejo po potnem listu. Na progi od Mandžulija do Harbina so kontrolirali moj potni list nič manj kakor šestindvajsetkrat.

Najslabše je bilo s tem ponoči. Zaprl sem vrata kupeja in zaspal. Hipoma začujem, kako nekdo trka kot divji na vrata in ukazujoče kriči: "Odpri!" Čiprem. Kaj se zgodi? Pravi nič. Samo Japonci, ki hoče kontrolirati moj potni list sedemindvajsetkrat. Mož ga samo površno pogleda in spet izgine. In zato me gre zbuditi iz najboljšega spanja!

Zdaj je nemogoče spet zaspati. Vojaki v težkih škornjih se sprehajajo po hodniku. To cепенanje štiridesetih vojaških nog v vsakem vagonu! Kakor vse proge bivše "vzhodno-kitajske železnice" čuvajo tudi progo od Mandžulija do Harbina ti železniški gardisti, kakor jim pravijo. Kajti ni redek dogodek, da banditi napadejo in ustavijo vlak. Železniški gardisti so temu primerno oboroženi — tudi s strojnimi. Ta garda je samo za zaščito železnice in ne spada k pravi vojski Mandžukua. Železniško gardo tvorijo najemniki: Kitajci, Mandžurci in ruski emigranti. Poveljujejo jim pa samo japonski častniki.

Končno smo le dospeli v Harbin. V severnem delu Mandžukua kar mrgoli špijonov, ogleduhov, sumljivih tipov, moških in žensk vseh narodnosti — ki so v glavnem v službi tih držav: Japonske, Rusije in Kitajske. Vsi ti ljudje se zadržujejo v Harbinu; imajo seveda kakršenkoli civilni poklic; so trgovci, uradniki, branjevci, tujski vodiči, da celo čistilci čevljev in beraci. Da, in plesalk ne smem pozabiti v tej zvezi.

Ze s takozvanimi agenti, ki se legitimirajo kot taki, se ni dobro šaliti. Človek se ne sme dati varati ne po njihovi zunanosti, ne po uniformi, ne po znanju raznih jezikov ali kakršnihkoli drugih sposobnosti ali spretnostih. V Harbinu je vse mogoče — posebno, kar je v zvezi z ruskimi emigranti. Seveda so tudi v Harbinu nekatere izjeme, pošteni ljudje.

Tako je neko jutro prišel v mojo hotelsko sobo policijski agent, se legitimiral ter povedal, da mora vse moje stvari najtančajne preiskati. In mož dolge ure išče in stika in me pri tem najprijetnejše zabava. Pozna vse zanimivosti Harbina in jih zna nazorno slaviti. Posebne himne poje ženskem svetu v Harbinu. Kočno se poslovi. Jaz sem se medtem obril in ko sem bil spet sam, se si mislil: "No, to je pa bil vpluden policijski agent."

Spodaj pri vratarju sem nato vprašal, ako bi me mogli telefonično zvezati s tem policijskim agentom; rad bi ga povabil na večerjo — pri čemer imam seveda egoistične namene.

**NOČEM PLAČATI VEČ KOT
NAVIŠJE URADNE CENE!
NE SPREJMEM RACIONIRANIH
ŽIVIL AKO NE ODDAN ZNAMK!**

"S katerim agentom?" me začudeno vpraša.

"No, ta, ki je bil danes zjutraj pri meni."

"Te ga ne boste mogli nikdar več najti," mi odgovori vratar in uživa ob pogledu name, ki mi je od začudenja in skrbi poblebel obraz.

"Saj se je legitimiral," sem se vzkliknil in brž planil proti sobi, ker so me zaskrbeli moji kovčegi.

Tekel sem po stopnicah in hitro preiskal svoje kovčke. Od 338 stvari mi jih manjka točno 121. To je bil rezultat "policijske preiskave."

"In prav moje najdragocenejše stvari — ura, štiri svilene srajce, ki sem jih večraj kupil," ugotovim žalostno in pogovoru s samim seboj in zamišljen vstrem tudi, to izkušnjo v verigo malih in velikih izkušenj, ki sem jih že in jih še bom zbral v Mandžukuu. Saj zato pa potujem.

E. Cordes.

Prijatelj levov

Levi so nam po šolskem pouku in po dosedanjih opisih znani kot divje in nevarne roparske zveri, katerih edini življenjski namen je pomoriti vse, kar vidijo. Anglež Eric Wells, ki je dolgo živel v Afriki in ves prosti čas posvetil opazovanju levov, nam jih je predstavil v popolnoma drugi luči. Pravi, da od vseh divjih zveri nobene niso tako napačno opisovali kakor ravno tega kralja živali. Temu so krivci največ lovci, ki so sovražniki levov in zato tudi levi ravnajo z njimi kot s sovražniki.

Wells je v svojem dolgoletnem življenju v afriških pragozdih doživel, da lev ni ne napačni človeku, ki ne gre s puško nad njega, in da ne napade niti živali, kadar ni lačen. V svojem življenju je s svojo ženo na afriškem posestvu vzgojil trideset levov, ki so bili rojeni v pragozdu. Zato smemo verjeti njegovemu pripovedovanju o levih, ki nam jih popisuje v svoji knjigi "Lions wild and friendly."

Iz svojih izkušenj z levji pripoveduje Wells med drugim: "Moji levi žive na prostem med plotovi, na poljanah, ki so polne trave, dreves in skal, med katerimi se lahko igrajo. Žive v okolici, ki je komaj drugačnaka kakor tista, v kateri žive na svobodi. Te živali so z zelo malo izjemami vse prišle na svet v pragozdu, kjer sem jih ujel. Tisto malo levov, ki so bili rojeni v mojem ujetništvu, so potomci mojih levov in so le v toliko zanimiva, ker mi dajejo priložnost, da iz neposredne bližine opazujem spremembe v značaju, barvi in velikosti, ki brez dvoma nastopijo, ako žive samo med živalmi v mojem ujetništvu."

Ta dolgoletni študij je bil zelo zanimiv. Pomagalo mi je; da sem bolje razumel leve v divji svobodi, in omogočilo mi je, da sem se zunaj približal levom in se med njimi mudil, z zaupanjem, ki je mogoče le, če človek pozna njihove lastnosti. Radi teh rednih stikov z levi se ž z neko nikdar ne obotavljava, da ob vsaki ugodni priložnosti poščeva trop divjih levov in se cele ure pri njih pomudiva. Pri tem spopolnjujeva svoja opazovanja, fotografirava in takorekoč tudi sama postaneva dve bitji te okolice. Da se to upava, je edini razlog v tem, da dobro poznavata njihove navade in da sva se zato otresla vsakega strahu. Le nepoznano vliva strah, znanje ga prežene.

Simon in drugi levi, o katerih pišem, kakor tudi vsi drugi, ki sem jih vzgojil, so sestavni del moje družine. Tudi, ko dorastejo, uživajo med našimi plotovi popolno svobodo in naše zaupanje, ker jih smatramo za domače živali kakor mačke in pse, samo da jih ponoči zapremo v posebne koče. Seveda udomačen mora biti z njihovimi navadami. Predstavljajte si, kaj pomeni, ko petsto funtov težak odrasli lev položi človeku šape na rame, da iz prijaznosti obliže obraz. Narava mi je dala nadpovprečno velikost in težo, toda kolikokrat me je lev vrگل na tla, ko se je iz veselja, da me vidi, povzpela na moje rame.

Levi so zanesljivejši od večine drugih divjih živali, samo, če se jim približaš mirno in zaupno in če jim ne povzročiš strahu.

Ob začetku najinih poskusov sva hotela najprej ugotoviti, kako je najbolje ravnati z njimi v različnih starostnih stopnjah. Kamlu sva spoznala, da je treba leve z malega navaditi na družbo druge živali in človeka, da postanejo čim bolj domači.

Težko je kaka druga žival tako živahnega temperamenta, ki kaže izrazito naklonjenost ali sovražnost napram ljudem. Brez vidnega vzroka pokaže lev močno nenaklonjenost napram kateremokoli človeku, ki ga ni še nikdar poprej videl; napram drugim, prav tako tujim ljudem pa se pokaže spet prijazen.

Ako odrastejo levi sami med seboj, kažejo le prekmalu zelo svobodne manire. Zato morajo od malega živeti skupaj z drugo živaljo enake starosti. Izkušnja me je naučila, da so najboljši tovariši mladi psi. Lev in pes se igraata skupaj, se podita in premetavata. Ko postanejo starejši, slišijo psi na klic in slede gospodarju, levi pa psu; tako ostanejo vsi skupaj, ako jih vzame človek na izlet v naravo.

V vseh letih mojih poskusov se ni niti enkrat pripetilo, da bi lev kaj žalega storil svojemu tovarišu, psu. Seveda se zgodi, da lev pri igri rani psa s kremljivi, toda takih pokaže, da mu je žal, s tem se priljubljuje in obiljuje pes.

Vselej, kadar sta eden ali dva levi odrasli skupaj s psom, je povzročil pri levih največji protest in nemir vsak poskus, da bi jih ločili.

Tako je n. pr. psica bila na tem, da dobi mlade. Zato smo jo morali ločiti od levov. Levi so tedaj vso noč nemirno hodili v svoji hiši sem in tja, tulili in klicali tovarišico. Niso se dali potolažiti. Končno smo morali psico ponoči položiti na vrečo blizu levje hišice, da so jo mogli vsaj duhati in obilizovati. S tem so bili začasno potolaženi.

Kakor sta si prijatelja pes in lev, tako se strastno sovražita lev in mačka kljub bližnjemu sorodstvu.

Vsi levi imajo eno strast — na klobuke in pletenine. To je bilo sijajno, čeprav malo drago sredstvo za zabavanje naših gostov. Gostje, ki so nas obiskali, so držali klobuk v rokah ali pa so ga položili poleg sebe na stol. Simson (lev) ni zamudil nobene priložnosti, da je pograbil klobuk iz roke ali s stola. V velikih skokih je tekel s svojim plenom in se naslajal ob igri, da je klobuk trgal na drobne kose. Vsa koska, da bi mu vzeli klobuk, je bil brezuspelen, da celo nevaren, ko je lev postal starejši. Tako navdušeni za klobuke in jopice, dočim se ne zmenijo mnogo za palico, žogo in podobno.

Kakor je lev kralj živali, smo doživeli nekoč zelo smešno zgodbo. Simson se je na trati srečal s kolkijo in njenimi tremi piščeti. Simson je obstal in se čudil — očividno je premišljeval, kaj so te male stvarice, ki so prekrizale njegovo pot. Hipoma mu je pa kolkija skočila naravnost v glavo! To ga je tako presenetilo in prestrašilo, da se je obrnil in jadrno pobegnul s povešenim repom kakor tepen pes, dočim je kolkija spet mirno brskala po hrani za svoje maše.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Najzanesljivejšo dnevno delavsko vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani)

li, bodo srnjaki ležali in ne bo nič... Veste, zdaj smo sami starčki na lovu in radi sedimo in žival se ne gane. Prejšnja leta smo imeli mlade fanti, ki so na lovu preleteli cele hribe in pregnali žival, da je tudi nam starejšim prišla na cilj.

Začeli so pozorno stopati eden tujak, drugi tja. Mogoče bo pa res kaj boljša sreča. Dogovorili so se, da se ob določenem času zopet sredejo na tistem prostoru, potem pa proti koči. France je videl srnjaka, ga streljal, a ga je samo nekoliko osmolil, da je krvavel. France mu je sledil kar naprej, da je postalo že mračno. In to v popolnoma nepoznani šumi, da ne veš, kje si; kamor se obrneš, povsod enako.

Njegova skupina ga pričakuje na določenem mestu, a Franceta ni. Pričeli so streljati in kričati; ko se je stemnilo, so kričali tudi kuriti v znamenje. Kaj hočejo? Jože pravi, da gre domov po klobase in še kaj boljšega in potem bodo čakali vso noč, kričali in streljali, da privabijo izgubljenega Franceta.

Ko gre Jože po česti domov, pa sreča avto, v katerem je sedel naš France, ki se je peljal do njih, da jim sporoči, da je srečno prišel iz šume. Ko se je stemnilo, je šel v dolino do potoka in šel za tokom toliko časa, da je prišel do male ceste. Prišel je v Francija, ga ustavi. Voznika vpraša, koliko daleč je do Emporija. Dvanajst milj. Zaključil se je, ker je šel tako daleč za srnjakom. Voznik ga pobere na avto in tako je srečno prišel do lovec.

Jožetu se je pa to-le pripetilo: Stal je na veliki skali, se oziral na vse strani in bil pripravljen s puško, da podere srnjaka. Res zasliši lomasteenje, toda namesto srnjaka se prikaže — medved. "Glej ga, hudiča! Ko sem bil na lovu na medvede, pa nisem imel te sreče," se je potem jezil.

Nekaj podobnega se je pripetilo tudi lovski skupini Johna Novaka, Rudyja Šaina, Majka Stavdoharja iz Girarda in Johna Novaka iz Barbertona. Ti so šli na srnjake v drugi okraj. Dasi so bili pozorni na vsako šumenje, da bi srnjaka ne zgrešili, se ni hotel od nikoder prikazati. Rudy stopi do velike skale, kjer so bile votline. Pravi, da tujak je prostor za medvede in drugi mu pritrdijo. "Medved, kje si?" zakriči Rudy in ko se ozre okoli, res zagleda kosmatince, ki je sedel med dvema grmoma. "Glej ga, hudiča! Ali ga vidiš, kolikšen je! Ali bi ga, toda je prepovedano." Sodili so, da vaga 400 funtov. Kljuje Stavdoharja, naj pride, da vidi medveda. A stric kosmatince se je ustrašil Stavdoharjevega lomastenja in je zbežal.

Srečni Stavdohar! Bil je prvi na lovu, toda ni nič dobil, čeprav je ostrostrelec. Toda obupal gotovo ne bo. Če je bila smola seveda, bo pa drugi sreča. V vsaki luknji tudi ni rak.

Jaz sem bil v zadnji lovski sezoni na srnjake doma, dasi bi bil šel rad, a me je ta preklicani revmatizem zadržal. Upam, da bom to leto bolje hodil in če bom dočkal, bom šel z vami. Imam srečo. Če drugače ne vidim, pa medveda — sreča, da on mene ne vidi.

No, kaj pa Klemenčičev Tone za Pittsburghom? On je tudi lovec, a gotovo je imel tudi on smolo, ker se nič ne oglasi glede lova. Ko je bil zadnjič v Kansasu, je ujel tako veliko ribo, da mu nihče ne verjame.

Anton Valentincič.

Senat odpravil živilske subvencije

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Washington, D. C., 14. febr. — Načrti senatorja Bankheada, demokrata iz Alabame, ki odpravlja živilske subvencije v prilogi odjemalcem, je bil sprejet v senatu s 43 proti 28 glasovom. Po sprejetju je bil poslan nižji kongresni zbornici. Nasprotniki načrta so izjavili, da bo odprava subvencij rezultirala v zvišanju cen živežu najmanj za tri odstotke.

Čaj—ustanovitelj USA

Koloniálno blago je bilo predmet, radi katerega so razne evropske države šle osvajat dežele onstran morja, radi koloniálnega blaga so se sprije med seboj imperialistične evropske veslesle, kolonije so igralo važno vlogo v svetovni vojni, radi koloniálnega vprašanja je prišlo do znanih napetosti med Italijo in drugimi državami, koloniálna sužnost vzbuja vedno bolj "barbarske" naroda na boj za osamosvojitve. Čaj je že skor pred 200 leti dal povod za ustanovitve ogromne države.

Trditev, da je vojna usodna tako za zmagovalce kakor premagane, ne izvira šele iz najnovjših izkušenj. Njeno pravilnost je dokazala n. pr. že tridesetletna vojna. Anglija se je pripravila o njej posebno močno v 60-tih letih 18. stoletja. Sicer je tedaj Kanado iztrgala Francozom in Indija, zemlja čaja in začimb, je prišla popolnoma pod gospodstvo britanske-indijske kompanije. Toda vojna je izpraznila državne blagajne. Anglija je pri vsem pridobljenem bogastvu postala revna. Državni dolg je narasel čez 3 milijarde, vsakoletno obrestno breme čez 11 milijonov funtov.

Pri iskanju denarnih virov za kritje ogromnih dolgov so se spomnili na kolonije v severni Ameriki. Sinovi Anglije, večinoma politični in verski emigranti, so ustanovili te kolonije — in v London so vedno prihajali lepi dohodki iz tistih krajev. Te dohodke je treba povečati z uvoznimi carinami. Sestavili so dolgo listo različnega blaga, med drugim ruma, sladkorja, sirupa, indiga, kave, vzhodnoindijske svile in francoskega platna. Toda med kolonisti, čeprav so Angleži, nastane razburjenje — ali naj Američani plačujejo vojne dolgove Anglije?

Boston da signal za upor. Avgusta 1765 so izropali več hiš, katerih lastniki so bili prijatelji Londona. V več pokrajinah je ljudstvo demonstrativno raztrgalo angleške carinske dekrete. Nekateri guvernerji se pa sploh niso upali objaviti jih. Poskrili so jih — kakor ilegalne veleizdajalske spise.

Prvi se začeli gibanje globalne solidarosti med kolonisti. Sestala se je skupščina zastopnikov pokrajin in proglasila boj angleškim dekretom. Ustanovljajo se družbe za boj kot angleškega blaga. V pristaniščih se kopije blago v cele gore, vsa trgovina je v zastoju, ker carinske oblasti ne morejo poslovati. V Londonu spoznajo, da je lok prenapet. Zato preklicajo najnovije odredbe o uvoznih "taksoh". Vendar naj še ostanejo "dokladi".

Angleški kolonisti v Ameriki ne ločijo med jurisdikcijskimi difrencami o "taksah" in "dokladih" — za nje je pač samo pojem: breme. Sklep londonskega parlamenta o "dokladih" na steklo, papir, barve in čaj je zato povzročil največje razburjenje. Boj kot blaga se še poostri. Sabotaža se širi. Ladje nekega bostonskega trgovca, naloženo z vinom, zadrži neki britanski carinski preglednik, ki pravi, da more ladja iztovoriti blago le, če plača predpisano carino. Carin-

sko uradnika zapro v kajuto, čez noč spravijo vino na suho in še pred jutrom natovorijo ladjo z oljem.

Angleška vlada sklene, da pošlje vojsko nad uporni Boston. — Toda vmeša se inštanca, ki na problem ne gleda tako strogo kakor generali in politiki. Ta inštanca s svinečnikom v roki izračuna rezultate, ki dajo misliti. Ta inštanca so veliki angleški trgovci in industrijanci, ki so ugotovili, da izvoz iz Anglije v ameriške kolonije pada od leta do leta.

Končno tudi parlament prisluhne tem računarem. Treba vendar upoštevati razpoloženje v kolonijah. Naj se izpremene carinski zakoni. In zakone so spremeni s tem, da so črtali vse carine, vse... razen čaja.

Zakaj naj bo čaj izjema? Poudarek je bil pri tem mnogo manj fiskalčen kakor načelen. To je bila gesta, ki naj pove: vidite, mi smo velikodušni, toda ne pozabite, vendarle, je London vaš gospodar! Tako in povsem pravilno so si ameriški kolonisti razlagali to gesto Londona. Ne gre toliko za davek, kakor za to, da London nima nič predpovedi Ameriki. In sedaj je boj kot angleškega blaga dosegel višek. Ta boj kot so še prav posebno poostriili proti čaju; in s tem so zadeli Anglijo na najbolj občutljivem mestu.

Kajti ni malekosti iskati odjemalca za 17 milijonov funtov čaja. Skladišča vzhodnoindijske kompanije so bila že itak prenapolnjena z njim. Čaj, čaj, čaj — pa nič kupecv. Vse nade je stavila na Ameriko.

18. oktobra 1773 je velikansko zborovanje v Filadelfiji sklenilo ostro, osem točk obsegaajočo resolucijo proti angleškemu čaju. Proglasili so za izdajalca vsakega, ki bi kupil angleški čaj.

Toda ladje z angleškim čajem so še prihajale v ameriška pristanišča. Tedaj se je spet v Bostonu zgodila najmirnejša, a najpomembnejša revolta vseh časov. Sedemnajst bostonskih meščanov se je preobleklo v Mohawk Indijance, šlo na ladje, odprilo 342 velikih zabojev s čajem in streslo vso vsebino v morje. Dve uri je trajala ta akcija, z vso stvarnostjo in disciplino se je izvedla. Nobenega ropanja, požiga ali nasilnosti: vse so pustili v miru — razen čaja. To je bilo 16. decembra 1773.

Anglija v mrzlični razburjenosti proglasi nato zaporo bostonskega pristanišča, razveljavi ustavo pokrajine Massachusetts, odpravi vse državljanske pravice in prenese vso oblast na angleško birokracijo.

Zdaj gre za vse. To ve Anglija. Toda ameriške pokrajine tudi. Posamezne energije se združijo v eno samo ogromno silo, ki napove vojno za svobodo. Amerika pretrga verige. Kot samostojen faktor stoji v zgodovino. "Tiranstvo je zbrisalo meje!"

je vzkliknil Patrick Henry na prvem vsameriškem kongresu 1774 leta: "Zdaj nisem več Virginijec, zdaj sem samo še Američan." Dve leti nato je bila proglašena neodvisnost združenih držav.

342 zabojev čaja je odločilno vplivalo na politično oblikovanje sveta, na ustanovitev ameriške veslesle.

V. Šaber.

All ste naroceni na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

Parnik Benjamin Schlesinger, ki je bil nedavno spuščeen v morje v Filadelfiji.

Kitajska vojaka strahita japonskega vojnega ujetnika.

GUSARJI

(Les Flibustiers des Mers)

CLAUDE FARRERE

Poslovenil F. J-o

(Se nadaljuje.)

Vsi sedaj stoje in v več skupinah se kapitan razgovarja z velikim šundrom in ropotom. Grognierjev načrt že ima večino glasov za seboj. Vkljub temu je pa še nekoliko kapitanov, ki se ne morejo odločiti. Med njimi je tudi Tomaž Jagnje. On edini je ostal pri mizi, kjer molče sedi, razmišljeno gleda okrog sebe in razmišljeno pije svoje vino. Juana ga je zapustila. Sedaj se razgovarja z Benečanom Loreदानom. Oba slonita ob lini in ona ga najbrže povprašuje, zakaj pravzaprav noče tudi on na Južno morje, čemur se nikdo iz bratovščine ni mogel načuditi.

Kapitan Grognier se sedaj približa Tomažu, udari ga po rami in vpraša:

"Kapitan Tomaže," mu pravi zelo spoštljivo, "to je sedaj morda največji načrt, kar obstoji naša Flibustija! Kaj mislite vi o njem? Kar se mene tiče, sem prepričan, da mora naše podjetje imeti najboljši uspeh, seveda pod pogojem, da izrabimo zase vse, kar nam je ugodno, in da ničesar ne prepuščamo golemu naključju. In sedaj najvažnejše! Najhrajnejši ste med nami? Ali je vaša volja, da greva skupaj na ono stran? Jaz, Grognier, bom vodil vojsko na kopnem, o kateri sem preje govoril, od severa na jug, počez čez močirje in barja, pragozde in gorovja, med Španci in Indijanci. To gotovo ne bo igrača.

Brodovje pa bi potrebovalo istotako energičnega voditelja, ki bi spravi skozi pasjo vročino panamsko in ledeni mrz Magalhaensovega rokava. Tu si želim za vodnika najspretnjšega in najenergичnejšega moža, ki je kedaj jadril po teh morjih. Čemu mnogo besed? Ta mož ni nikdo drugi, ko vi, brate Jagnje, in vprašam vas, ali hočete biti z menoj v tem podjetju in moj matroz, to se pravi, general poleg mene in meni enak v vseh podrobnostih? Ali bova ramo ob ramo izsilila svoj dostop v glavno mesto Panamo in v Limu in nazadnje celo v bajni Eldorado sam?"

Govoril je dokaj stih, kajti ni mu bilo mnogo do tega, da bi jima drugi prisluškovali. Tomaž se sedaj tudi zbudi iz svojega sanjarenja, pogleda Grognierju trenutek v lice, potem vstane in stopi nekaj korakov, povsem neodločen, kako bi odgovoril in kaj naj bi rekel. Grognier mu sledi z očmi in gleda, kako stopa Tomaž v bližini mimo Juane, ki se še vedno razgovarja s svojim Benečanom in se ne brez koketnosti nekaj nasmiha. Toda Tomaž niti ne vzdigne glave, ko prihaja mimo nje. Sedaj pa govori že tudi Juana nekaj glasneje, kakor namenoma, tako da se njen glas začuje jasno skozi šunder drugih Flibustejcev. Juana govori, kakor da pritrjuje Loreदानu, ki ji je razlagal, zakaj noče na Južno morje, in pravi:

"Da, tudi jaz sem istega mnenja, kakor vi, Ser Loreदान, saj moraš biti norce ali nemani ali pa strahopetec, da bi se odpravil na pettisoc milj dolgo pot samo iz bledega strahu pred onimi petimi fregatami tamle..."

Pri teh babilnih marnjah Grognier samo zaničljivo zmigne z rameni. Tomaž pa, bodisi da je slišal te besede ali ne, se je sedaj odločil. Vrne se s svojega neodločenega potovanja po kabini nazaj k mizi in odgovori Grognierju: "Brate Grognier, bogami, hvala vam! Velika je čast... Toda prestat sem in ni mi več moč goče odpraviti se na tako dolgo pot, niti zapustiti Severno morje..."

Po tajinstvenem in ironičnem naključju je Tomaž rabil za izgovor skoraj iste besede, kakor prej Benečan Loreदान, čigar besede pa mračni Tomaž gotovo ni slišal...

Beli mesecen

Juž Kosak

Sever je posušil deževne megle. Solnce se je zasmajalo v roso na Trati. Beli dim nad hišami je izginal v modrini.

Bos je stopil na prag in presojal vreme. Nad sivimi skalami je splahnila poslednja meglica. Molčeči gozdovi so se mu zdeli jasni. Zvon tunjske sv. Ane je vabil s čistim glasom. V hladnem blešku jutra so se blišale kose na travniku.

"V treh dneh bo seno pod streho." Še enkrat se je ozrl, če ni pregledal kje kake skrite meglice, nato je stopil v hišo in sedel za mizo.

Resno je gledal pred se, dokler mu ni žena prinesla kosila. S travnika je prišel mlajši sin Tone.

"Lepo pada. Še enega manjka," je dejal.

Stari Bos je strupeno pogledal, besede ni dal.

"Imate danes?" je zopet vprašal sin.

"Večraj so prinesli od sodnika."

"Kako pojde?"

"Nič mari," je siknil oče in...

Tako je pričela pod okriljem kraljevskih topov in pred očmi kraljevskih komisarjev organizacija tiste slavne ekspedicije, ki je postala najvažnejše podjetje Flibustejcev, kakor nam sporoča zgodovina. Niti gospoda Saint Laurent ali Begon niti gospod de Cussi-Tarin nista te ekspedicije najmanj ovirala. General Grognier je zadel pravo. Južno morje nikakor ne spada več pod jurisdikcijo komisarjev francoskega kralja. Če samo s tem odhaja korzarsko brodovje izven francoskega območja, tembolj, ker se podaja na pot brez vsakršnega korzarskega pisma. Kralju Francije je bilo dovolj, da se brodovje obnaša med vožnjo po francoskih vodah dovolj spodobno in da ne izpali nobenega strela od Tortuge pa do Magalhaensovega preliva. Dalje naprej pa, bože moj, neka se briga španski kralj, ki je tudi dovolj močen monarh, da si varuje svoje Južno morje pred roparji in pirati, ki so si zabili v glavo, da se hočejo voziti tam okoli.

Če so ti pirati Angleži ali Francozi, ni v tem nikakršne razlike, saj sta vladi v Londonu in v Versaillesu dovolj pogosto in dovolj jasno izjavili, da takšnih slabih državljanov ne priznata in da odklanjata vsako odgovornost za njihove čine. Razven tega je general Grognier zagotovil trojico, namestniku in komisarjema, da bo takoj, čim prevozi Magalhaensov zaliv, opustil francosko državljanstvo in razvil namesto burbonske novo zastavo, zaradi katere se najbolj katoliško špansko Veličanstvo pač ne bo moglo pripraviti za najbolj krščanskim francoskim Veličanstvom.

"Kakšna pa bo ta zastava?" vpraša gospod de Cussi. "Ta-le tukaj," odgovori Grognier in razvije kos blaga, ki ga je doslej nosil zloženega v žepu. In vsi, razen drznega Grognierja, se zgroze. Kajti zastava je bila črna in je kazala na vsakem oglu belo mrtvaško glavo.

Tako so se razvile po sili tajne pa zelo uljudne vezi med Flibustejci in kraljevimi komisarji, istimi komisarji, ki so imeli od svojega gospodarja in kralja nalogo, da najstrožje zatro Flibustejce. Toda kakor je tudi izgledalo, da sta oba komisarja in namestnik popustila od svoje prvotne strogosti, sta Saint Laurent in Begon vendar vztrajala pri svojih prvotnih načrtih in nikakor nista popustila od prvotne namere, da izpremenita kotzarje v miroljubne poljedelce in koloniste.

Njena potrpežljivost in prizanesljivost je veljala edino le onim pustolovcem, ki so se uklonili kraljevi volji in obljubili, da bodo Antile čimprej zapustili in pa se podali tako daleč proč, da ne bo od tam nobena pritožba več dospela na kraljeva ušesa. Drugi pustolovci, ki se niso znali prilagoditi novim razmeram, so prišli pač v škodo.

Med nje je spadal tudi Tomaž Jagnje. V posebni in obenem usodni naklonjenosti kralj nikakor ni pozabil na hrabrega Tomaža, ki mu ga je pred šestimi leti predstavil gospod de Gabaret, sedanji maršal Francije. Ne da bi ga hvalil brez potrebe, moramo reči, da je bil Ludvik v resnici velik vladar. Kjer je bilo potrebno, je znal bogato nagraditi, drugod pa tudi enako obilno kaznovati, če se je našel zločinec, ki je kazen zaslužil. Ko niso španske pritožbe ponehale, ampak se le vedno huje in glasneje množile, in ko je toliko oškodovancev vpi- lo po pomoč v Versaillesu, je kralj, ki je pravkar listal po kupu listin o tej zadevi, da dikтира plemenitemu gospodu de Gobertu svoje ukaze, odpri zveženj aktov ravno na mestu, kjer je našel znano junakovo ime.

(Dalje prihodnjč.)

vstal. "Popoldne bomo sušili," z očitajočim glasom: "Venomer Mati je počakala, da je odšel, ga dražiš, Tone." nato je stopila k mizi in dejala "Kdo draži? Kajpa, vi ste

Disability Frequency Rates in Industry

Year	1936	1937	1938	1939	1940	1941	1942	1943
Rate	21.0	21.0	21.0	21.0	21.0	21.0	21.0	21.0

Industrial Health Comm. Facts From OWI and U.S. Labor Dept.

DEATHS SINCE PEARL HARBOR	77,673 Killed and Wounded in Service
In Armed Service 30,100	In Industry 4.5 Million Disabled in Industry. 60 times those in Service.

YANKS CLOSING IN ON NAZIS AS ANZIO FELL

AMERICAN TROOPS of the Fifth Army take cover behind a German road block in Anzio, Italy, shortly before the enemy was driven from the town. The two men at left are a bazooka team; one holds the rocket-launcher on his shoulder. Two other Yanks stretch prone beside the block as they fire at snipers in the buildings before them. Official U. S. Signal Corps Radiophoto.

zmeraj za Martina. Ampak temu bo kmalu konec. V predpustju se oženim; če ne prepíše name, grem še jaz od hiše!"

"Križi božji! Tone!"

"Mati, tarna je nič ne pomaga. Moški se bomo pomenili med seboj!" Izginil je med vrati.

Stari Bos ni videl gora, ni se zmenil za mogočno kupolo tunjske cerkve, v tla je upiral koščeno obličje ter venomer ponavljal: "Ne more biti drugače, voda mi zaliva travnik."

Ljudje, prihajajoči na prag, so si pomežikovali: "Stavim, da gre že stotič. Ta se bo pravdal še na onem svetu."

V mestu je stopil v krčmo. So sed, ki je bil za pričo, ga je čakal. Nekaj časa sta molčala, nato je zaupno dejal mejaš: "Jaz bi ga ne. Tiste bukke, iz katerih berejo pravico, imajo čudne pike. Same pike, kakor hočeš, obrne besedo."

Bos se je razjezil: "Čenčaš, čenčaš! Kaj boš s pikami? Voda mi zaliva travnik, tako je."

"No, če ti veš! Kosiš?"

"Kosim."

"Tone je dober delavec?"

"Dober."

"Kako pa Martin?"

Bosov ga je strupeno pogledal: "Se nikoli nisem nikogar prosil, da bi mi pomagal nositi križe in težave!"

"E, hudo je."

"Kaj hudo. Še takrat ni bilo hudo, ko je udarila strela v svinjak in mi ubila sedem praščev!"

Plačala sta in stopila na trg pred sodnijo. Smrekar je stal tam s svojimi. Bosov ga je oslinil s pogledom: "Napuh in ošabnost ga redita." Oni pa je zaničljivo dregnil moža poleg sebe: "Glej ga, Bosov je že tu. Že spet misli, da ga bodo sodniki poslušali."

Pred sodnikom so stali. Bosov je povešal oči, Smrekar se je nagibal na levo in desno. Vrtel je klobuk in porogljivo meril soseda.

"Oče, poravnajte se," je dejal sodnik.

"Da bi se poravnali?" je zahteval Bosov, "zakaj pa tožim? Voda mi zaliva travnik, odkar je na svojem zasul jarek. Pogledajte, če ne verjamate!"

"Popoldne bomo merili in ogledovali!" je sklenil sodnik.

Vrnili so se v krčmo.

Smrekar je sedel pri drugi mizi in oblastno poslušal mladega človeka, ki je govoril z mehkim glasom.

Bos je natanko razločil besede: "Tisti, ki se je potepel. Vedel je, da govore o Martinu, njegov starejšem sinu."

Smrekar je potrdil: "Tisti mi je mešal Lizo."

Bosa je speklo. Hitro je zvrnil in pil. "Sekal bom. V Jagoškah bom podrl nekaj bukev in smrek."

"Ihaš kupca?"

"Kdor bo s poštenim denarjem plačal."

Tisti, ki je sedel poleg Smrekarja, se je pričel bahati: "Davi sem kupil v Prapretnem. V Jagoškah so mi ponujali, pa je les črviv."

Bos se je trdo zasmel: "V Prapretnem se jim je jezik od žeje posušil, toliko so skupili za les."

Sosed je zašepetal Bosu: "Gržina bi se rad oženil z Lizo. Zato liže Smrekarju tace."

"Naj se," je hitro zavrnil Bos. Plačali so in odšli. Bos je hodil hitro, iz klanca v klanec, kamenje je zvenelo pod težko hojo.

Nad travniki je ležala gošta vročina. Grabljicam je teklo po obrazu. Bos je sodil na levo in

desno: "Moja ozimna pšenica se pozna izmed vseh."

"Kadar pridejo, me pokličejo!" je dejal, ko je prišel do doma. Stopil je na travnik, vzeml grablje in molče obračal.

Popoldne so prišli. Smrekar je visoko pozdravil: "Dober dan, Bosova mati! Pod prsti se drobi!"

"Bog ti daj dobrega," je odgovorila žena. Mož pa se je obrnil in stopil za drugimi.

Stali so med Bosovim in Smrekarjevim travnikom.

"Koliko let je že bil jarek?" je vprašal sodnik.

"Pred desetimi leti sem ga naredil, to zimo pa zasul. Preje je bila njiva, letos je travnik. Kdo se bo onegalval z vodo, sem mislil, če že zaliva, naj travo," je mirno govoril Smrekar.

"Vi, Bosov, pa trdite, da voda na vašem zastaja?"

"Bog mi je pričal!" Merili so svet. Ves ta čas je Bos uporno gledal v zemljo. Pokazalo se je, da je Bosov svet višje. Advokat mu je prigovarjal, naj se poravna. Niti ališati ni hotel.

"Kadar je veliko vode, je par dni vse pod vodo, moje in njegovo. Še bolj pa moje," je poln njeval Smrekar.

Priče so pritrjevale. "Poravnajte se," je prigovarjal spet sodnik "Poglejte, men ne laže."

Bos ni mogel verjeti. "Men laže!" je premišljeval, "vsi otrok bi se smejal. Odkar je zasul jarek, se voda nabira in ališ razaj. To je pravica! Po njem mora teči voda nazaj."

"Sodite in povejte, kako bo, je dejal nato srdito, "meni je očitno, na čigavi strani je pravica. Če pa vi tako mislite, je pa drugače. Priženite živino, kadar je voda, pa boste videli, kje bo pila."

Sodnik je skomignil z rameni. Odšli so. Bos je ostal na travniku. "Dobrega advokata imam, moj je premlad. Kakor bi šel človek ne verjaj, tako razsodijo. Za pamet ni postavle!"

Sin ga je pogledal in takoj vedel.

"Ne uide nam, oče!" Bos je stal pri kopici. "Ne ga za to. Trata bo že prenesla."

"Nocoj bo lahko Martin vesel."

(Dalje prihodnjč.)

Razni mali oglasi

FEDERAL RESERVE BANK
164 West Jackson Blvd.

FEDERAL RESERVE BANK
164 West Jackson Blvd.

TISKARNA S.N.P.J.

—sprejema vsa—

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerno, unilsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

BOOKS BY LOUIS ADAMIC

- Cradle of Life \$2.50
- From Many Lands 3.50
- Grandsons 2.50
- Laughing in the Jungle . . . 3.00
- My America 3.75
- Native's Return 2.75
- Two-Way Passage 2.50
- What's Your Name? 2.50

Order from

Proletarec

2301 South Lawndale Avenue
Chicago 23, Ill.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in priteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane na vsa enaka na člane ali nečlane \$2.00 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 na tednik, se jim to priteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je vsaka lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj namaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrul. države in Kanado \$8.00	Za Chicago in okolice je \$7.50
1 tednik in 4.00	1 tednik in 3.50
2 tednika in 3.80	2 tednika in 3.10
3 tednike in 2.80	3 tednike in 2.90
4 tednike in 1.50	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamni in si naročite Prosveto. List, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino na list Prosveto vsote \$

1. Ime	Čl. družine št.
Naslov	

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sleditih članov moje družine:

2.	Čl. družine št.
3.	Čl. družine št.
4.	Čl. družine št.
5.	Čl. družine št.

Mesto Država

Nov naročnik Star naročnik